

سازمان ملل متحد

و
ایستاد جهانی

دکتر مهدی ذاکریان

عضو هیئت علمی دانشکده حقوق و علوم سیاسی

دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات

سرشناسه	: ذاکریان، مهدی، ۱۳۴۷ -
عنوان و نام پدیدآور	: سازمان ملل متحد و امنیت جهانی
مشخصات نشر	: تهران: خرسندی، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۱۶۶ ص
شابک	: 978-600-114-434-9
وضعیت فهرست‌نویسی	: فبیای مختصر
یادداشت	: فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی http://OPac.nlai.ir قابل دسترسی است.
یادداشت	: کتابنامه.
شماره ثبت‌شناسی ملی	: ۳۷۸۳۰۷۱

انتشارات خرسندی

نمایشگاه و فروشگاه کتب فقهی، حقوقی و مجموعه قوانین
خیابان انقلاب - خیابان فخر رازی - خیابان لبافی‌نژاد - نزدیک به خیابان دانشگاه

پلاک ۱۷۴ - واحد ۲

تلفن ۵-۶۶۹۷۱۰۳۴ و ۵-۶۶۴۹۰۵۸۴

پست الکترونیک: Khorsandiyat@gmail.com

سایت اینترنتی: www.Khorsandiyatpub.com

سازمان ملل متحد و امنیت جهانی

دکتر مهدی ذاکریان

چاپ اول: ۱۳۹۴ - تیراژ: ۵۰۰ - قیمت: ۹۰۰۰۰ ریال

ISBN: 978-600-114-434-9

شابک: ۹-۴۳۴-۱۱۴-۶۰۰-۹۷۸

فهرست مطالب

۱۱	پیشگفتار / دکتر مهدی ذاکریان
	فصل یکم: سازمان بین‌المللی و سازمان ملل متحد در هزاره جدید / دکتر مهدی ذاکریان
۱۵	دییاجه
۱۶	مفهوم امنیت
۱۷	سازمان‌های بین‌المللی
۱۸	سازمان ملل متحد
۲۱	امنیت به مثابه ارزش‌های منشور
۲۲	امنیت نرم Soft Security
۲۴	امنیت انسانی در چهارچوب اهداف توسعه هزاره
۲۵	اصلاحات سازمان ملل
۲۷	اصلاحات ساختاری
۲۹	اصلاحات محتوایی
۳۰	دستآورد
	فصل دوم: نقش سازمان ملل متحد در پیدایش دکترین مسئولیت حمایت / دکتر مهدی علیخانی
۳۱	دییاجه
۳۲	دکترین مسئولیت حمایت
۳۶	استراتژی‌ها و مراحل دکترین مسئولیت حمایت
۳۷	نقش سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌ای در دکترین مسئولیت حمایت
۳۹	دکترین مسئولیت حمایت و حمایت از غیرنظامیان در تنازعات مسلحانه
۴۰	بررسی یک پرونده: دکترین مسئولیت حمایت و بحران لیبی
۴۴	دستآورد

فصل سوم: عدالت انتقالی و امنیت بین‌المللی / دکتر مهدی ذاکریان - دکتر سید رضی

۴۹	عمادی
۴۹	دیاچه
۵۰	تعریف عدالت انتقالی
۵۱	اهداف عدالت انتقالی
۵۲	ضرورت و چرایی اجرای عدالت انتقالی
۵۳	الف. عدالت
۵۴	ب. آشتی
۵۵	پ. صلح پایدار
۵۵	شرایط اجرای عدالت انتقالی
۵۷	سازوکارها و خنک‌های عدالت انتقالی
۵۸	کمیسیون حقیقت‌یاب
۶۰	دشواری‌های کمیسیون حقیقت‌یاب
۶۱	دادگاه‌ها
۶۱	۱. دادگاه‌های محلی
۶۵	۲. دادگاه‌های ویژه
۶۶	۳. دادگاه‌های بین‌المللی
۶۸	غرامت
۶۹	عفو عمومی
۶۹	تطهیر
۷۰	اصلاح نهادی و ظرفیت‌سازی
۷۰	متمدهای سنتی عدالت
۷۱	محدودیت‌های متمدهای سنتی
۷۳	بازیگران مکانیسم‌های عدالت انتقالی
۷۳	۱. بازیگران ملی
۷۳	۲. بازیگران بین‌المللی
۷۴	۳. ترکیبی از بازیگران ملی و فراملی
۷۵	۴. کشور سوم
۷۵	دست‌آورد

فصل چهارم: بررسی ادواری جهانی شورای حقوق بشر و پابندی به هنجارهای حقوق

۸۵	بشری / دکتر حسین مفیدی احمدی
۸۵	دیاچه
۸۶	۱. چهارچوب نظری
۹۰	۲. چالش سیاست‌زدگی در کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل متحد
۹۳	۳. بررسی ادواری جهانی شورای حقوق بشر در یک نگاه

۹۳	۳-۱. مبنای سازوکار.....
۹۳	۳-۲. اصول سازوکار.....
۹۴	۳-۳. اهداف.....
۹۴	۳-۴. انتخاب کشورها.....
۹۵	۳-۵. فرایند بررسی ادواری جهانی.....
۹۵	۳-۶. نقاط قوت بررسی ادواری جهانی.....
۹۷	۳-۷. چالش‌های رودرروی بررسی ادواری جهانی.....
۱۰۱	دستاورد.....
۱۰۷	فصل پنجم: محیط‌زیست: مأموریت جدید سازمان ملل متحد / سید علی اصغر ترابی .. ۱۰۷
۱۰۷	دیاچه.....
۱۰۸	بحث نظر.....
۱۱۰	علل جهانی: من موضوعات زیست‌محیطی.....
۱۱۱	جایگاه محیط‌زیست در سازوکار ملل.....
۱۱۳	اقدامات نهادی سازمان ملل در قبال محیط‌زیست.....
۱۱۵	رابطه محیط‌زیست و حقوق بین‌الملل.....
۱۱۵	اقدامات مجمع عمومی سازمان ملل.....
۱۱۷	فرایند شکل‌گیری رژیم‌های محیط‌زیستی.....
۱۲۲	سازمان‌های مردم‌نهاد بین‌المللی (INGOs) محیط‌زیستی.....
۱۲۳	اصلاح ساختار سازمان ملل در زمینه محیط‌زیست.....
۱۲۵	دستاورد.....
۱۲۹	فصل ششم: آینده رابطه جمهوری اسلامی ایران با سازمان ملل متحد / مهدی طوسی ۱۲۹
۱۲۹	دیاچه.....
۱۳۰	بخش یکم: دستگاه نظری.....
۱۳۴	سازمان ملل متحد.....
۱۳۵	اهداف و اصول سازمان ملل متحد.....
۱۳۵	رابطه ایران و سازمان ملل متحد.....
۱۳۶	دوره ادامه روابط رسمی محدود با سازمان‌های بین‌المللی (از بهمن ۵۷ تا آبان ۵۸).....
۱۳۷	دوره مقابله و رویارویی با سازمان‌های بین‌المللی (از آبان ۵۸ تا ۱۳۶۷).....
۱۳۸	قطعه‌نامه‌های صادر شده توسط شورای امنیت سازمان ملل متحد.....
۱۳۹	برخی از قطعه‌نامه‌های صادر شده توسط مجمع عمومی و کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل متحد.....
۱۴۰	دوره هم‌گرایی و هم‌زیستی با سازمان‌های بین‌المللی (از ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۶).....
۱۴۱	قطعه‌نامه‌های صادر شده توسط شورای امنیت سازمان ملل متحد.....
۱۴۱	قطعه‌نامه‌های صادر شده توسط مجمع عمومی و کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل متحد.....
۱۴۲	روابط با سازمان ملل در پرتو طرح «گفت‌وگوی تمدن‌ها».....
۱۴۳	قطعه‌نامه‌های صادر شده توسط شورای امنیت سازمان ملل متحد.....

- ۱۴۳..... قطعنامه‌های صادرشده توسط مجمع عمومی و کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل متحد
- ۱۴۳..... روابط با سازمان ملل در پرتو «گفتمان عدالت محوری» از سال ۸۴ به بعد
- ۱۴۶..... قطعنامه‌های صادرشده توسط شورای امنیت سازمان ملل متحد
- ۱۴۷..... برخی از قطعنامه‌های صادرشده توسط مجمع عمومی و کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل متحد
- ۱۴۸..... دستاورد
- ۱۴۹..... بخش دوم: روش تحقیق. سناریونگاری
- ۱۵۰..... روش تدوین سناریو با رویکرد منطق ادراکی
- ۱۵۱..... سناریونویسی در حوزه‌های سیاسی - امنیتی و حقوق بشری
- ۱۵۱..... گام نخست سناریونویسی: تحلیل تصمیمات و موضوعات استراتژیک مهم در حوزه امنیتی - سیاسی
- ۱۵۲..... روند تحول «استاری» شورای امنیت
- ۱۵۳..... گام دوم سناریونویسی: تشخیص پیشران تعامل
- ۱۵۳..... پیشران تعامل: روند سازمان ملل خواست عمومی جهان برای دموکراتیزه شدن نهادهای بین‌المللی
- ۱۵۳..... گام سوم: منطق دهی به سناریو
- ۱۵۴..... تشریح جزئیات سناریو: وضعیت
- ۱۵۵..... گام چهارم: تشخیص مفاد این سناریو با توجه به نیروهای کلیدی محیطی
- ۱۵۶..... سناریوی محتمل
- ۱۵۷..... گام نخست سناریونویسی: تحلیل تصمیمات و موضوعات استراتژیک مهم در حوزه حقوق بشری
- ۱۵۷..... گام دوم سناریونویسی: تشخیص عوامل کلیدی و اثر در تصمیم‌های پیش‌روی واحد تحلیل
- ۱۵۹..... گام سوم سناریونویسی: تشخیص پیشران تعامل
- ۱۵۹..... پیشران تعامل: روند جهان شمولی حقوق بشر
- ۱۶۱..... گام چهارم: منطق دهی به سناریو
- ۱۶۲..... تشریح جزئیات سناریو: وضعیت‌ها
- ۱۶۲..... گام پنجم: تشخیص مضامین سناریو با توجه به نیروهای کلیدی محیطی
- ۱۶۳..... سناریوی محتمل

پیشگفتار

دکتر مهدی ذاکریان

داوری درباره اینکه سازمان ملل متحد تا چه اندازه توانسته است امنیت جهانی را تأمین و حراست کند اندکی سخت پیچیده می‌نماید. به باور شماری از پژوهشگران وجود این همه جنگ، بحران، کشتار، نقص حقوق بشر، گسترش تروریسم، قاچاق مواد مخدر، آلودگی محیط‌زیست و گرم شدن زمین دلیل بر توانایی این سازمان در حراست از امنیت جهانی است. ولی همین پژوهشگران کمتر به این نکته اندیشیده‌اند که اگر سازمان ملل متحد نمی‌بود چه بر سر جامعه بین‌المللی می‌آمد؟ کم سازمان ملل متحد توانسته شماری از جنگ‌های فرسایشی را کنترل کند، در برخی مناطق آتش‌بس و در شماری دیگر از آنها صلح را به وجود آورد. به علاوه، سازمان ملل متحد توانسته کمک‌های شایانی در زمینه‌های بهداشتی و مبارزه با بیماری‌های واگیردار به وجود آورد. درست است از میراث فرهنگی جهانی موفق باشد و مهم‌تر اینکه راهکارهای مؤثری برای مبارزه با تروریسم، حفظ محیط‌زیست و توسعه پایدار ارائه کند.

همین دو دیدگاه متعارض سبب شد تا ابتکار تهیه این پژوهش فراهم و مهیا شود. اینکه سازمان ملل متحد در قرن بیست و یکم از چه سرمایه‌ای برخوردار است. چگونه سازمان ملل متحد می‌تواند با بحران‌های نارس امنیتی رودررو شود. مهم‌تر اینکه سازمان ملل متحد چه پیوندی با امنیت جهانی دارد؟ به همین روی، نگارنده از پیشنهاد شماری از همکاران و

دانشجویان دوره دکتری حقوق و روابط بین‌الملل برای انجام یک کار تازه‌ای با روش پژوهش محوری استقبال نمود. بدین ترتیب کتاب پیش‌روی با نگاهی بین‌رشته‌ای از حقوق و روابط بین‌الملل به تحلیل مهم‌ترین موضوعات مربوط به امنیت جهانی و تعامل آنها با سازمان ملل متحد پرداخت.

در این اثر جدید هریک از نویسندگان در تلاشند تا مباحث نویی که بر موضوع امنیت و سازمان ملل اثر گذارند را مورد بحث و تحقیق قرار دهند. موضوعات و مباحثی که بیشترین تأثیر را داشته‌اند. به همین روی موضوعاتی مانند مسئولیت حمایت، عدالت انتقالی، گزارش اداری کشورها به شورای حقوق بشر، محیط‌زیست و حقوق بشر در این کتاب به بحث گذاشته شده‌اند. از همه فہم این موضوعات مهم شناخت سازمان ملل متحد و جایگاه آن در میان سازمان‌های بین‌المللی است. به همین دلیل نگارنده در فصل یکم این کتاب به معرفی سازمان ملل متحد در کنار سازمان‌های بین‌المللی پرداخته و ارتباط آن با امنیت جهانی را به بحث گذاشته است. همچنین آنکه به موضوع اصلاحات سازمان ملل متحد هم پرداخته شد تا از این روی چالش‌ها و نوآوری‌های امنیت جهانی مورد تحلیل قرار گیرند. در پایان کتاب هم رابطه و تعامل ایران با سازمان ملل متحد مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. این کتاب یک اثر پژوهشی است که بر پایه شیوه پژوهش محور تهیه شده و چندین بار از سوی نگارنده مورد نقد و بازبینی با نویسندگان محترم فصول این کتاب قرار گرفته است. با این همه بعید نیست که خطاهایی دیده شود که مطمئنم پس از چاپ، نویسندگان بر پایه بازخوردهایی که دریافت می‌کنند به اصلاح آن موارد همت خواهند نمود. در اینجا لازم است از تلاش‌های همه نویسندگان این کتاب سپاسگزاری نمایم به ریاست آقای دکتر سید رضی عمادی که تلاش فراوانی برای به سرانجام رساندن این اثر از خود نشان دادند.

همین‌طور از ناشر محترم این اثر جناب آقای هادی طالع خرسند سپاسگزارم. پیگیری و علاقه وافر ایشان به موضوع کتاب دلیل تامل‌های بود که نگارنده این اثر را به دست چاپ سپارد؛ لذا از شخص ایشان و همکاران وی در مجموعه انتشاراتی خرسندی که تمام تلاش خود را برای چاپ هرچه زودتر این اثر به کار گرفتند سپاسگزارم. در اینجا لازم می‌دانم این نکته علمی - تجربی را یادآور شوم که آسان‌ترین شیوه فہم سازمان ملل متحد و چالش‌های

آن شبیه‌سازی آن است؛ بنابراین اساتید و همکاران محترم، همچنین پژوهشگران و دانشجویان حقوق و روابط بین‌الملل را به شرکت در برنامه‌ها و مدل‌های شبیه‌سازی ملل متحد Model UN تشویق و ترغیب می‌کنم. بر این باورم که فهم دقیق سازمان ملل متحد و ارتباط آن با مفهوم امنیت جهانی بدون حضور و مشارکت در برنامه‌های شبیه‌سازی شورای امنیت، مجمع عمومی و دیگر ارکان آن میسر نیست. از این‌روی در کنار مطالعه این اثر، مشارکت در مدل‌های شبیه‌سازی سازمان ملل متحد دارای اهمیت والایی است.

مهدی ذاکریان

اسفند ۱۳۹۳

www.ketab.ir